

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Monialaisen SelväPeli-työryhmän toiminnan
tulevaisuutta suuntaava selvitys**

Kati Jänkälä

Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön ko. (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Kati Jänkälä	Sivumäärä 30 ja 2 liitesivua
Työn nimi Monialaisen SelväPeli-työryhmän toiminnan tulevaisuutta – suuntaava selvitys	
Ohjaava(t) opettaja(t) Pirkko Salo, Regina Pesonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja SelväPeli-työryhmä	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni on monialaisen SelväPeli-työryhmän toiminnan tulevaisuutta suuntaava selvitys. Kyseessä on selvitys, jonka aineiston olen kerännyt haastattelemalla ja havainnoimalla kyseistä työryhmää, sen jäseniä sekä toimintaa. Aineiston keräämiseen käytin teemahaastattelua ja osallistuvan havainnoinnin menetelmää.</p> <p>Opinnäytetyön tilaaja on Inarissa toimiva SelväPeli-työryhmä. SelväPeli-työryhmä on epävirallinen yhteenliittymä, joka koostuu nuorten kanssa toimivista eri alojen edustajista.</p> <p>Opinnäytetyöni tavoitteena on kehittää työryhmän toimintaa ja antaa suuntia ja ideoita työryhmän tulevaisuuden toimintaan liittyen. Teemoina työlle ovat työryhmän toimijoiden erilaiset roolit ja niiden vahvistaminen, toiminnan merkitys työryhmän jäsenille sekä yhteistyön lisääminen Inarin Nuorisovaltuuston kanssa.</p>	
Asiasanat laadullinen tutkimus, ennaltaehkäisevä päihdekasvatus, monialainen yhteistyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Kati Jänkälä	Number of Pages 32
Title An analysis focusing on the future of a multidisciplinary working group called SelväPeli	
Supervisor(s) Pirkko Salo, Regina Pesonen	
Subscriber and/or Mentor SelväPeli-group	
Abstract <p>My thesis is an analysis focusing on the future of a multidisciplinary working group called SelväPeli. I have collected the material for this qualitative research by interviewing and observing the aforementioned group, its members and activities. In collecting the material I used the methods of semi-structured interview and participant observation.</p> <p>The subscriber of this thesis is working group called SelväPeli from Inari. SelväPeli-group is an unofficial consortium consisting of people from different professional fields working with youth.</p> <p>The goal of this thesis is to improve the performance of SelväPeli-group and to offer directions and ideas regarding its work in the future. The main themes of the study include different roles of the group members and the strengthening of these roles, the relevance of the group's activities for its members, and also increasing the cooperation between the working group and the Youth Council of Inari.</p>	
Keywords qualitative research, precautionary psychoactive substance working, multidisciplinary team working	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MONIALAINEN YHTEISÖ YLEISTÄ HYVINVOINTIA EDISTÄMÄSSÄ	7
2.1 Ennaltaehkäisevä päihdekasvatus ja yleisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen	7
2.2 Monialainen yhteistyö sekä roolien merkitys käytännön toiminnassa	10
3 AINEISTONKERUUN MENETELMÄ JA ANALYSOINTI	13
3.1 Osallistuva havainnointi	13
3.2 Haastattelut	16
3.3 Haastattelujen analysointi	17
4 TULOSTEN ESITTELY	18
4.1 SelväPeli-työryhmän toiminnan merkitys työryhmän jäsenille	18
4.2 SelväPeli-työryhmän toimijoiden roolit	19
4.3 SelväPeli-työryhmän tulevaisuuden kehittämistarpeet	21
5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITYSIDEOITA	22
5.1 Työryhmän näkyvyys	22
5.2 Toimijoiden roolit	24
5.3 Yhteistyötä nuorten kanssa	27
6 ALUSTA LOPPUUN	28
LÄHTEET	31
LIITTEET	32

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on selvitys Inarissa toimivan SelväPeli-työryhmän toiminnasta sekä sen monialaisen työyhteisön erilaisista rooleista. Työ on samalla suuntaa-antava selvitys toimijoille, näkökulmana työryhmän tulevaisuus ja mahdolliset kehittämissuunnat. Selvitykseni lähtökohtana ei ole ongelmanratkaisu, vaan se keskittyy vahvistamaan ja kehittämään työryhmän jo hyväksi havaittua monipuolista ja monialaista toimintaa.

Pyrin selvitykselläni kartoittamaan työryhmän nykyistä toimintaa ja antamaan heille suuntia mm. seuraavan viiden vuoden toimintasuunnitelmaa varten. Tilaajana työlle on SelväPeli-työryhmä, jolle tein myös näihin yhteisöpedagogin opintoihini liittyvän projektin. Projektin nimi oli Monialaisen SelväPeli-työryhmän nykytilan arviointi sekä kehittämistyön käynnistäminen. Projektini tarkoituksena oli nimensämukaisesti käynnistää SelväPeli-työryhmän toiminnan kehittäminen. Opinnäytetyöni tarkoitus on jatkaa kyseistä projektia selvityksellä, joka käsittelee työryhmän toimintaa, toiminnan kehittämistä sekä toimijoiden roolien kannalta keskeisiä asioita.

SelväPeli-työryhmä on epävirallinen yhteenliittymä, jonka toiminta keskittyy Inarin kunnan alueelle. Työryhmä koostuu nuorten kanssa toimivista eri alojen edustajista. Toimijoita on Inarin nuoristyöltä, Inarin ev.lut. seurakunnasta, Ivalon helluntaiseurakunnasta, Ivalon yläasteen koululta, Nuorisokeskus Vasatokasta, Saamelaisalueen koulutuskeskuksesta (SAKK), saamelaiskäräjien nuorisoneuvostosta, liikuntatoimelta, Sami soster ry:stä, Törmäsen kyläyhdistyksestä sekä kunnan päihdetyöstä. Näiden toimijoiden lisäksi työryhmässä on kaksi Inarin nuorisovaltuuston edustajaa.

SelväPeli-työryhmä on perustettu vuonna 2000 silloisena tavoitteenaan nuorten päihdeiden käytön kokeiluiän nostaminen. Toiminta alkoi ennaltaehkäisevänä projektina ja toiminnan tuloksena työryhmän alkuperäinen tavoite on saavutettu. Nykyään SelväPeli-työryhmän toiminta keskittyy enemmän inarilaisten nuorten yleisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja edistämiseen.

Opinnäytetyöni kohdistuu monialaisen yhteenliittymän eli SelväPeli-työryhmän toimintaan ja sen haasteisiin. Pyrin löytämään ratkaisuja, joilla voidaan toteuttaa tulevia suunnitelmia ja luoda uusia suuntia toiminnalle. Toimijoiden roolien vahvistaminen ja selkeyttäminen on osa työtäni. Tässä vaiheessa on hyvä huomauttaa, että olen kerännyt haastatteluihin ja havaintoihin liittyvän aineistoni vuosina 2013-2014. Tulosten yhteenveto perustuu silloisten toimijoiden haastatteluihin sekä sillä hetkellä havainnoitavissa ja ajankohtaisena olleisiin haasteisiin.

Tavoitteena opinnäytetyölleni on tehdä tulevaisuutta suuntaava selvitys työryhmälle, jotta heidän kehityssuunnitelman teko helpottuu, sekä työyhteisön roolit selkiintyisivät.

Olen tehnyt selvitystä teemahaastattelun sekä osallistuvan havainnoinnin menetelmillä. Olen ollut työryhmän toiminassa mukana parin vuoden ajan vuosina 2013-2014. Olen osallistunut heidän kokouksiin ja kehittämispäiviin sekä mahdollisuuksien mukaan erilaisiin tapahtumiin ja toimintoihin.

Kirjallisuutta olen käyttänyt enimmäkseen teoriaosuuden kirjoittamisessa. Laadullisen tutkimuksen käsikirjoja olen lukenut useita ja niistä osioita käytäntöön soveltamalla olen saanut aikaan tämän selvityksen. Ehkä parhaaksi oppaaksi tekemälleni työlle ja opinnäytetyöni kirjoittamiselle nimeäisin Jorma Kanasen teoksen; *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä, Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta (2014)*.

Ensimmäisessä luvussa avaan käsitteet ennaltaehkäisevä päihdekasvatus ja yleisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen sekä monialainen yhteistyö ja roolien merkitys monialaisen yhteistyön käytännön toiminnassa. Olen avannut käsitteet ensin yleisesti ja lopuksi kertonut, kuinka nämä ilmenevät tilaajan toiminnassa. Toisessa luvussa esittelen tutkimuksessa käyttämäni menetelmät ja kerron, kuinka menetelmiä käytäntöön soveltamalla olen koonnut aineistoni. Lisäksi kerron, kuinka olen käsitellyt ja analysoinut kokoamani aineiston.

Kolmannessa luvussa esittelen aineistosta saamani tulokset. Neljännessä luvussa eli johtopäätöksissä keskityn työryhmän kehittämiseen, sekä työryhmän roolien kannalta keskeisiin asioihin. Pyrin antamaan konkreettisia tapoja ja menetelmiä toiminnan

kehittämiseksi. Näitä konkreettisia tapoja ja menetelmiä ei ole tarkoitus orjallisesti noudattaa, vaan niitä voi muokata kohderyhmän ja kulloinkin ajankohtaisen tarpeen mukaan. Selvitykseni tarkoitus ei ole arvostella työryhmän toimintaa, vaan antaa heille suuntia ja ideoita toiminnan kehittämistä varten.

2 MONIALAINEN YHTEISÖ YLEISTÄ HYVINVOINTIA EDISTÄMÄSSÄ

Selvitykseni pääasiallisia käsitteitä ovat ennaltaehkäisevä päihdekasvatus, yleisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen sekä monialainen yhteistyö ja roolien merkitys monialaisen yhteistyön toiminnassa. Huomautan, että tässä luvussa avaan lyhyesti käsitteiden teoriaa ja peilaan niitä työryhmän toimintoihin käyttäen hyödyksi omaa kokemustani ja näkemystäni SelväPeli-työryhmän ulkopuolisena jäsenenä.

Olen liittänyt ennaltaehkäisevän päihdekasvatuksen ja yleisen hyvinvoinnin ylläpitämisen saman otsikon alle, koska mielestäni SelväPeli-työryhmän toiminnassa ne käytännössä ikään kuin nivoutuvat yhteen.

SelväPeli-työryhmä koostuu nuorten kanssa toimivista monen eri alan edustajista. Monialaisessa työryhmässä sekä virallisten, että epävirallisten roolien merkitys korostuu.

2.1 Ennaltaehkäisevä päihdekasvatus ja yleisen hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen

Ennaltaehkäisevä työ määritellään terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäväksi toiminnaksi. Ennaltaehkäisevässä päihdekasvatuksessa pyritään lisäämään nuorten ymmärtämystä riskeistä, jotka päihteiden käyttöön liittyvät. Lisäksi ennaltaehkäisevän työn tarkoituksena on vahvistaa päihteisiin liittyviä suojaavia tekijöitä nuoren elämässä. (Hänninen, 2013, 184-185.)

Nuorta suojaavilla tekijöillä tarkoitetaan yleisesti nuoren arjen tukemista, sosiaalisten taitojen- ja itsetunnon vahvistamista. Suojaaviin tekijöihin luetaan myös ryhmien vahvistaminen, ryhmäpaineen sietäminen sekä nuoren yksilöllisten valintojen korostaminen. (Pylkkänen, 2011, 59-70.)

SelväPeli-työryhmän alkuperäisiin tavoitteisiin ja toimintaan on kuulunut vahvasti ennaltaehkäisevä päihdekasvatus. Tavoitteena on ollut alkoholinkäytön kokeiluiän nostaminen. Tämä alkuperäinen tavoite on koko työryhmän mielestä saavutettu. SelväPeli-työryhmä ei koe, että tavoitteen saavuttaminen on ainoastaan heidän työnsä tulosta, vaan siihen on vaikuttanut myös muut inarilaisten nuorten kanssa toimivat tahot. Myös yhteiskunnan asenteet ovat osaltaan vaikuttaneet tavoitteen saavuttamiseksi.

SelväPeli-työryhmä ei ole kuitenkaan unohtanut alkuperäistä tavoitetta toiminnassaan, sillä ajat muuttuvat kokoajan ja on aina mahdollista, että ilmiö uusiutuu tulevaisuudessa. Tällä hetkellä SelväPeli-työryhmän toiminta on keskittynyt lähinnä inarilaisten nuorten yleisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä sen ylläpitämiseen.

Ennaltaehkäisevällä päihdekasvatuksella sekä yleisen hyvinvoinnin edistämällä ja ylläpitämällä tarkoitan tässä työssäni kaikkea sitä, mitä SelväPeli-työryhmä tekee lasten ja nuorten eteen, jotta heillä olisi aktiviteetteja sekä mahdollisuuksia valita jotain mielekkäämpää tekemistä kuin päihteiden käyttö. SelväPeli-työryhmän järjestämissä tapahtumissa, kuten esimerkiksi discoissa, on nimensämukaisesti aina nolla toleranssi päihteiden käytön suhteen.

SelväPeli-työryhmä järjestää Inarissa joka toinen vuosi päihdeputken viides- ja kuudesluokkalaisille koululaisille. Päihdeputken tarkoituksena on lisätä nuorten tietoisuutta päihteistä ja niiden aiheuttamista vaaroista. SelväPeli-työryhmä on nimennyt tapahtuman oman brändinsä mukaisesti: ”Selvästi riippumaton – valinta on sinun”.

Nimi on tarkoituksella dramaattinen ja ajatuksia herättävä. Se antaa nuorille ajattelemisen aihetta omista tekemisistään ja valinnoistaan. Nimi herättää nuorta ajatukseen, jossa hän on itse suurelta osin vastuussa omista valinnoistaan. Aikuinen

ei viimekädessä voi vaikuttaa nuoren valintoihin, mutta hän voi toimia hyvänä esimerkkinä ja antaa parhaansa mukaan nuorelle tietoa valinnoista ja niiden vaikutuksista elämään.

SelväPeli-työryhmä järjestää myös Ivalossa keväisin koulujen päättäjäispäivänä perinteisen Game Over- tapahtuman. Tämä tapahtuma on ollut todella suosittu ja se on kokoperheen tapahtuma. SelväPeli-työryhmälle tapahtuma on ajankohtaisestikin merkittävä, koska usein koulun päättäjäisten jälkeen nuorilla on tapana kokoontua jonnekin keskenään juhlimaan koulujen loppumista ja kesäloman alkamista. Usein näissä nuorten omissa juhlissa on kuvioissa mukana alkoholi ja muut päihteet.

Game Over-tapahtuma saattaa perheet, lapset, nuoret ja aikuiset yhteen, jolloin he aktivoituvat juhlimaan yhdessä ja ilman alkoholia. Game Over-tapahtuma koostuu monenlaisista aktivoivista toiminnoista. Vuonna 2013 toimintoina oli mm. jousiammuntaa, askartelua, karaokea, erilaisia kilpailuja ja valokuvasuunnistusta. Näiden erilaisten toimintojen lisäksi tapahtumassa on tarjolla myös ruokaa, kahvia, mehua, lätyjä ja makkaroita yms. Osa vanhemmista osallistuu näiden erilaisten toimintojen valmisteluun ja ohjaamiseen sekä ruoan ja muiden tarjottavien valmisteluun ja tarjoiluun.

Työryhmä tukee osaltaan lasten ja nuorten vanhempia kasvatustehtävässä. Yksi työryhmän jäsenistä mainitsi tämän haastattelussaan ja kertoi omia kokemuksiaan käymistään keskusteluista. Yleensä vanhempien kanssa käydyt keskustelut liittyvät esimerkiksi kotiintuloaikoihin, harrastuksiin tai muihin arkisiin asioihin. Hänen mukaan monet vanhemmat haluavat keskustella lastensa asioista ja kasvatuksesta kasvatusalan ammattilaisen kanssa. Ammattilaiselta he saavat tukea omiin näkemyksiinsä sekä neuvoja ja vinkkejä arjen haasteisiin.

Työryhmän jäsen muistutti, että toimijan on tärkeää huomioida oma ammatillinen pätevyytensä keskusteluissa. Mikäli toimija havaitsee, ettei hänen ammatillinen pätevyys jostain syystä riitä jatkamaan työskentelyä, tulee hänen ohjata vanhempaa eteenpäin taholle, jolta kyseinen vanhempi voi saada sillä hetkellä tarvitsemaansa tukea tai apua. Ennaltaehkäisevässä ja hyvinvointia edistävässä tehtävässä on tärkeää tietää tahot, jonne apua tarvitseva henkilö voidaan ohjata, jotta hän saa parhaan mahdollisen avun tilanteeseensa.

SelväPeli-työryhmän yksi tärkeimpiä periaatteita on, että nuorilla on turvallisia aikuisia käytettävissä. Turvallisen aikuisen kanssa voi esimerkiksi keskustella ja kysellä luottamuksellisesti päihteistä ja muista nuorelle ajankohtaisista asioista. Turvalliselta aikuiselta saa tukea erilaisissa tilanteissa. Nuori voi pyytää apua ja tukea turvalliselta aikuiselta esimerkiksi silloin, kun hän kokee, että hänellä itsellään tai jollakin kavereista on tai epäilee olevan ongelmia päihteiden kanssa.

Tukea voi pyytää myös ihan tavallisissa arjen asioissa ja ongelmassa. Keskustelujen edellytyksenä ei kuitenkaan ole aina jokin ongelma, vaan keskusteluita käydään myös muuten vaan. Keskusteluissa aikuinen kuuntelee nuorta. Mikäli aikuisella herää huoli nuoren hyvinvoinnista, hän selvittää tapausta laajemmin, jotta voi ohjata nuoren hänen tarvitsemansa avun piiriin.

Kaikki edellämainitut käytännön toiminnot ovat esimerkkejä siitä, kuinka SelväPeli-työryhmä toimii ennaltaehkäisevästi, hyvinvointia edistävästi ja ylläpitävästi sekä nuorta suojaavia tekijöitä huomioonottaen. Tapahtumat ovat sekä virikkeellisiä, että aktiivisia. Vanhempien tukeminen on yhtä tärkeää kuin nuorten tukeminen.

Vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa huomioidaan vanhemman jaksaminen sekä hänen roolinsa nuoren elämässä kasvattajana ja huoltajana. Nuorten kanssa käytävissä keskusteluissa huomioidaan nuoren omia mielipiteitä ja ajatuksia sekä pyritään kartoittamaan nuoren mielialaa ja elämäntilannetta. Nämä esimerkit ovat vain osa SelväPeli-työryhmän toimintaa. Näiden lisäksi työryhmällä on lukuisia muita toimintoja ja tapoja, joilla he pyrkivät omalta osaltaan edistämään ja ylläpitämään inarilaisten nuorten yleistä hyvinvointia.

2.2 Monialainen yhteistyö sekä roolien merkitys käytännön toiminnassa

Monialaisesta yhteistyöstä puhutaan silloin kun on kyse monen eri alan toimijan välisestä yhteistyöstä. SelväPeli-työryhmän tapauksessa kyseessä on inarilaisten nuorten kanssa toimivia eri alojen edustajia. Monialaisen yhteistyön tekeminen tarkoittaa sitä, että eri alojen edustajilla on sama tavoite saavutettavanaan. Tavoitteen saavuttamiseksi hyödynnetään yhteistyössä toimivien eri alojen

edustajien ammatillista osaamista. Tämä tarkoittaa sitä, että eri alojen edustajat yhdistävät tietonsa ja osaamisensa, jotta tavoite saavutettaisiin. Monialaisessa yhteistyössä on tärkeää, että kaikki siihen osallistuvat saavat tuoda ilmi oman osaamisensa ja näkökulmansa asiaan sekä osallistua keskusteluun ja päätöksentekoon tavoitteita laatiessa ja niitä toteutettaessa. (Isoherranen 2008, 33.)

Inarin SelväPeli-työryhmä on epävirallinen yhteenliittymä, jonka tämänhetkisenä tavoitteena on inarilaisten nuorten hyvinvoinnin edistäminen sekä sen ylläpitäminen. SelväPeli-työryhmässä on tällä hetkellä 13 jäsentä, jotka ovat pääosin ammatillisen nuorisotyön edustajia. Seitsemän heistä on ollut jäseniä silloinkin, kun olen haastatellut kyseistä työryhmää.

SelväPeli-työryhmän jokainen jäsen on arvokas ja tuo oman näkemyksensä aina omalta kannaltaan esille. Päätösten teossa huomioidaan jokaisen jäsenen ehdotus ja näkökulma. Päätökset työryhmässä tehdään äänestämällä. Jokaisella jäsenellä on omalta osaltaan jonkinlainen suhde nuoriin.

SelväPeli-työryhmällä on selkeät tavoitteet ja päämäärät toiminnalleen. Yhteisillä arvoilla, asenteilla ja toimintatavoilla työryhmä pyrkii saavuttamaan näitä tavoitteita ja päämääriä. Vaikka työryhmä on vapaaehtoinen, työryhmän jäsenet asennoituvat tehtävänsä vakavasti ja ovat valmiita toimimaan parhaansa mukaan inarilaisten nuorten hyvinvointia edistävällä tavalla.

Monialainen SelväPeli-työryhmä tekee yhteistyötä myös muiden Inarissa toimivien työryhmien kanssa. SelväPeli-työryhmän kannalta keskeiset yhteistyökumppanit ovat Lastensuojelun kehittämisryhmä ja Nuorisotakuu-työryhmä, jotka toimivat eri keinoin inarilaisten lasten ja nuorten eteen. Edellämainitut yhteistyökumppanit eivät käsittele yksittäisiin nuoriin kohdistuvia asioita. Yksittäistapauksia varten on Inarissa omat moniammatilliset menettelyt, kuten koulukohtaiset oppilashuoltomenettelyt ja Lapsi-Puheeksi-menettely. (Körkkö 2015).

Lastensuojelun kehittämisryhmä on sosiaali- ja terveyslautakunnan asettama lastensuojelu- ja nuorisolakien edellyttämä moniammatillinen työryhmä. Lastensuojelun kehittämisryhmän tehtävinä ovat ilmiöt lapsiin ja nuoriin liittyen, koordinaatio, tiedotus, lapsiin ja nuoriin liittyvän palvelutuotannon arviointi,

lastensuojelulain (2007/417, 14§) edellyttämä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta ja sen tiedotus sekä toimeenpano.

Nuorisotakuu-työryhmä (2007/72, 7a§) on kunnanhallituksen asettama työryhmä. Nuorisotakuu-työryhmän tehtävänä on nuorisotakuun paikallinen toteuttaminen sekä Inarin kunnan viestintäpajan ohjausryhmänä toimiminen.

Lastensuojelun kehittämisryhmä ja Nuorisotakuu-työryhmä SelväPeli-työryhmän rydyttämänä muodostavat nuorisolain edellyttämän monialaisen työskentelyn mallin Inarissa (Körkkö 2015).

Kolmantena keskeisenä yhteistyökumppanina SelväPeli-työryhmälle on Inarin kunnan Nuorisovaltuusto. Nuorisovaltuusto on yksi nuorisolain 2006/72, 8§) menettelyistä nuorten kuulemiselle. Edustajia on kaikilta kunnan yläkouluilta, lukiosta sekä saamelaisalueen koulutuskeskuksen kustakin yksiköstä (Inari – Ivalo – Kaamanen).

Monialaisessa yhteistyössä roolien merkitys korostuu. Monialaisen työryhmän haasteina on usein roolien jakautuminen tai niiden jakautumattomuus. Työryhmän on tärkeää nimetä eri toimijat ryhmässä, jotta vältetään turhilta kiistoilta. Ryhmissä on aina virallisia sekä epävirallisia rooleja.

Viralliset roolit muodostuvat yleensä asiantuntijuuden tai ryhmän määräämän roolin mukaan. Asiantuntijuuden mukaan muodostuva rooli on yleensä ammattinimikkeen mukainen, kuten esimerkiksi nuorisotyöntekijä, asuntolanhoitaja tai opettaja. Ryhmän määräämiä rooleja voivat olla esimerkiksi puheenjohtajan-, sihteerin-, tiedottajan- tai rahastonhoitajan rooli. Epäviralliset roolit muodostuvat ryhmän jäsenten persoonallisuuksien ja ryhmän keskinäisen vuorovaikutuksen tuloksina. Epävirallisina rooleina voi olla esimerkiksi tukija, koordinoija, leikkijä ja jarruttaja. (Isoherranen 2008, 95,115-117.)

Monialaisessa yhteistyössä on tärkeää arvostaa kaikkien toimijoiden panosta. Se, että joku tekee ehkä enemmän ja toinen vähemmän, ei saa vaikuttaa jäsenten keskinäiseen toisiaan kohtaan tuntevaan arvostukseen. Lähtökohtaisesti monialaisessa yhteistyössä arvona ei pitäisi olla se, kuinka paljon kukin yksittäinen työryhmän jäsen tekee, vaan tehdyn työn merkitys asiakkaalle tai kohderyhmälle.

SelväPeli-työryhmä on vapaaehtoinen työryhmä, joka koostuu osittain jäsenistä, jotka ovat saaneet siihen työmääräyksen ja osittain täysin vapaaehtoisista jäsenistä. Osa työryhmän jäsenistä saa toimia täysin työajan puitteissa, osa saa käyttää osittain työaikaansa toimintaan ja osa ei saa käyttää siihen työaikaansa lainkaan. Tästä syystä myös rooleilla on suuri merkitys SelväPeli-työryhmälle.

Sinä aikana kun minä olin mukana toiminnassa, eniten vastuuta sisältävät viralliset roolit olivat lähtökohtaisesti niillä, jotka saivat käyttää toimintaansa työaika, tai toiminta työryhmässä kuului heidän työmääräykseensä. Epäviralliset roolit eivät niinkään erottuneet sen mukaan kuka sai käyttää työaikaansa ja kuka ei.

Kaikilla SelväPeli-työryhmän jäsenillä oli käytännössä kolme erilaista roolia. Jokaisella oli viralliset roolit ammattiansa ja jäsenyydensä mukaan sekä epäviralliset roolit persoonallisuuksien mukaan.

3 AINEISTONKERUUN MENETELMÄ JA ANALYSOINTI

Tässä luvussa esittelen selvitystyössäni käyttämäni menetelmät ja perustelen valintani. Kerron myös, kuinka kokosin selvityksen aineiston kyseisiä menetelmiä käyttäen ja kuinka analysoin sen.

3.1 Osallistuva havainnointi

Käytin selvitystä tehdessä osallistuvan havainnoinnin metodia. Osallistuvan havainnoinnin edellytyksenä on, että tutkija osallistuu yhteisön toimintaan toimijana. Tutkijan tarkoituksena on päästä yhteisön jäseneksi, jotta hän voi tehdä tulkintoja ja havainnoida yhteisön toimintaa ja sen jäseniä. Osallistuvan havainnoinnin menetelmässä on tärkeää, että tutkija hyväksytään yhteisöön yhtenä jäsenenä. (Kananen 2014,66.)

Tutkija ei kuitenkaan ole yhteisön varsinainen jäsen, vaan ulkopuolinen tarkkailija, joka toimii kuitenkin varsinaisen jäsenen tavoin. Tutkijan tarkoituksena on ensin tutustua kyseessä olevan yhteisöön yleisesti ja hahmottaa yhteisö kokonaisuutena. Sen jälkeen tutkija alkaa kiinnittää huomiota tutkimuksen kannalta tärkeisiin ja oleellisiin asioihin. (Kananen 2014, 66.)

Työni osallistuvan havainnoinnin metodin osalta eteni tarkoituksen mukaisesti. Tutustuin aluksi SelväPeli-työryhmän toimintaan yleisellä tasolla ja pikkuhiljaa työn edetessä aloin kiinnittää huomiotani enemmän yksityiskohtiin, jotka olivat selvitykseni kannalta olennaisia.

Minun haasteeni osallistuvan havainnoinnin metodissa oli se, että työn alkaessa minulla ei ollut tiedossa selkeää linjaa siitä, mitä asiaa alan konkreettisesti selvittää. Tarkoituksena oli, että osallistun työryhmän toimintaan ulkopuolisena toimijana ja havainnoin työryhmää sekä sen jäseniä ja muodostan niistä oman käsitykseni. Kun saan käsityksen kokonaisuudesta, alan pohtia, mihin asioihin työryhmän olisi hyvä kiinnittää huomiota enemmän ja mihin suuntaan toimintaa kannattaisi kehittää.

Selvityskohteena SelväPeli-työryhmä oli vastaanottavainen. Pääsin nopeasti sisälle työryhmään ja minulle annettiin vastuu ja vapaus määrittellä, mikä voisi olla selvityksen varsinainen aihepiiri. Kun sain käsityksen mahdollisesta aihepiiristä, esittelin sen työryhmälle, joka puolestaan päätti, aletaanko kyseisiä asioita työstää vai jatkanko edelleen havainnoimalla aihepiirin määrittelyä. Työryhmän jäsenet olivat myönteisiä esittelemäni aihepiirin suhteen, joten työni sai edetä seuraavaan vaiheeseen.

Seuraavassa vaiheessa jatkoin työtäni tavalliseen tapaan, sillä erolla, että havainnointini huomiot kiinnittyivät enemmän yksityiskohtiin. Yksityiskohtina minulla oli monialaisen työryhmän erilaiset roolit ja jäsenten ajatukset ja toiveet tulevaisuuden toiminnasta.

Aluksi siis tutustuin SelväPeli-työryhmän toimintaan osallistumalla aktiivisesti heidän kokouksiinsa ja mahdollisuuksieni mukaan heidän tapahtumiinsa. Olin useamman kerran mukana SelväPeli-työryhmän kehittämispäivillä, joissa jakaannuimme yleensä pienryhmiin ja suunnittelimme työryhmän tulevaisuutta.

Sain osallistua kehittämispäivillä aina yhtenä ryhmän jäsenenä, vaikka olin ulkopuolinen. Ryhmän toiveena olikin, että mukana olisi joku ulkopuolinen, joka tarkkailisi heidän toimintaansa sekä kiinnittäisi huomiota mahdollisiin kehityskohteisiin, koska itse työryhmän jäsenenä helposti ikäänkuin sokeutuu omalle toiminnalleen.

Toimin yhden kehittämispäivän ajan myös ohjaajana, jolloin aiheena oli toimijoiden erilaiset roolit, sekä toiminnan tulevaisuuden kartoitus ulkopuolisen näkökulmasta katsottuna.

Osallistuin työni aikana myös Inarin Nuorisovaltuuston kokouksiin. Esittelin heille SelväPeli-työryhmän toimintaa ja tarkoitusta sekä oman opinnäytetyöni tavoitteet. Halusin saada kuulla nuorten ajatuksia mahdollisesta yhteistyöstä SelväPeli-työryhmän kanssa.

Pyysin nuoria kirjoittamaan minulle heidän ideansa yhteistyön toteuttamisesta, jotta saan myös nuorten näkökulmaa selvitystäni varten. Nuorten vastauksia käytin apuna kehittämisisideoinnissa, joka koski SelväPeli-työryhmän ja Inarin nuorisovaltuuston yhteistyön lisäämistä.

Osallistuvan havainnoinin metodi on aikaa vievä prosessi, mutta ryhmän sisälle pääsyyn minua auttoi aikaisempi kokemus työryhmästä. SelväPeli-työryhmä tuli minulle jollain tasolla tutuksi jo ensimmäisen työharjoitteluni aikana, jonka tein Inarin nuorisotyölle opintojeni alussa. SelväPeli-työryhmä tekee paljon yhteistyötä Inarin nuorisotyön kanssa ja näin ollen työharjoittelun tehtäviin kuului osallistua työryhmän kokouksiin ainakin kerran työharjoitteluni aikana.

Aikaisemman kokemuksen perusteella osallistuvan havainnoinin metodi valikoitui luonnostaan. Kävin työharjoitteluni aikana kahdessa kokouksessa, joiden jälkeen kävimme silloisen työharjoittelun ohjaajani kanssa paljon keskustelua SelväPeli-työryhmän toiminnasta ja sen mahdollisesta tulevaisuudesta. Metodi oli tämän selvityksen kannalta hyvä vaihtoehto, koska näin sain monipuolisesti tietoa työryhmästä sekä sen jäsenistä.

3.2 Haastattelut

Haastattelumenetelmänä käytin teemahaastattelua ja haastattelin työryhmän jäsenet yksitellen. Teemoina haastatteluille oli SelväPeli työryhmän toiminta, toimijoiden roolit sekä tulevaisuuden kehittämistarpeet. Haastattelussa oli kymmenen kysymystä liittyen SelväPeli-työryhmän toimintaan, haastateltavan omaan kokemukseen omasta roolistaan työryhmän toimijana ja haastateltavan ajatuksia tulevaisuuden toiminnasta. Haastatteluiden aikana pyrin siihen, etten ilmaissut omaa mielipidettäni haastateltavien vastauksiin millään tavalla. Haastattelut etenivät keskustellen ja kysymykset toimivat minun ohjenuorana, jotta keskustelu pysyi aiheessaan. (Kananen 2014, 71-85.)

Haastattelu kysymykseni määrittelin osallistuvan havainnoinnin menetelmän käyttämisen pohjalta. Havainnoimalla työryhmää, kartoitin tutkimuksen kannalta olennaisen aihepiirin, jonka mukaan laadin teemahaastattelun kysymykset.

Valitsin kyseisen teemahaastattelumenetelmän, koska selvästi aiheeseen liittyviä kysymyksiä esittämällä pyrin saamaan tutkimukseni kannalta olennaisia vastauksia. Toimintatavaksi valitsin yksitellen haastattelun, koska ajattelin, että mikäli haastattelen toimijoita yksitellen, voin saada enemmän ideoita sekä jokaisen jäsenen omia ajatuksia esille.

Yksitellen haastattelu oli tekemäni selvityksen kannalta tärkeää. Ryhmähaastatteluissa olisi voinut käydä niin, että haastateltavat olisivat ikäänkuin ryhmäytyneet saman ajatuksen alle ja käsittelleet aiheita vain työryhmän näkökulmasta. Yksitellen haastattelemalla sain vastauksia jokaiselta jäseneltä myös henkilökohtaisella tasolla ja heidän omista näkökulmistaan katsottuna. (Alasuutari 2011, 151-155.)

Teemahaastattelu toimi hyvänä tukena osallistuvan havainnoinnin menetelmälle ja haastattelujen vastaukset täydensivät havainnoimalla saatua tietoa. Haastattelemalla työryhmän jäseniä henkilökohtaisesti, sain yksityiskohtaisempaa tietoa työryhmän jäsenistä ja heidän ajatuksistaan työryhmän toiminnasta. Haastattelemalla sain osittain tukea ja osittain oikaisua tulkinnoilleni havaintoihini liittyen.

3.3 Haastattelujen analysointi

Aloitin haastattelujen analysoinnin numeroimalla haastattelut anonyymisuojan takaamiseksi. Lopullisessa selvityksessäni en ole kuitenkaan käyttänyt nimiä tai numeroita lainkaan, vaan olen kirjoittanut selvityksen kerronnallisesti ja nostanut haastatteluista ilmenneet asiat esille yleisesti.

Työryhmän kanssa käymissäni keskusteluissa ilmeni, että he eivät halunneet olla henkilökohtaisella tasolla suoraan tunnistettavissa tekemässäni selvityksessä. Tästä syystä olen käynyt useaan otteeseen keskustelua tilaajan kanssa ja pyytänyt erikseen luvan käyttää nimeä, mikäli olen nähnyt sen tarpeelliseksi. Olen myös pyrkinyt parhaani mukaan noudattamaan kaikkia tutkimuseettisiä ohjeita työni jokaisessa vaiheessa. (Mäkinen 2006, 172-174.)

Analysoinnin helpottamiseksi kokosin kaikki haastattelut yhteen ja koodasin ne kolmen eri teeman mukaan. Teemoina minulla oli työryhmän tähänastinen toiminta, jäsenten viralliset- sekä epäviralliset roolit ja työryhmän tulevaisuuden toiminta.

Työryhmän tähänastiseen toimintaan liitin kaikki mielipiteet sekä kertomukset siitä, mitä tähän asti oli tehty. Jäsenten virallisiin- ja epävirallisiin rooleihin valikoitui kaikki lauseet, jotka jollain tavalla kertoivat haastateltavan roolista työryhmän jäsenenä. Näiden roolien tulkinnat ovat nimenomaan heidän omia kokemuksiaan omista rooleistaan työryhmän jäsenenä.

Tulevaisuuden toimintaan liitin kaiken, mitä haastateltavat puhuivat tulevaisuudesta, sekä ajatuksia siitä, mitä aikaisempia ja hyväksi havaittuja toimintoja voitaisiin ottaa takaisin käyttöön ja mitä nykyisiä toimintoja kannattaisi päivittää tai poistaa käytöstä kokonaan. Lisäksi tähän tulevaisuuden toiminnan teemaan lisäsin vielä kaikki ajatukset ja ideat siitä, miten ja mihin suuntaan toimintaa voitaisiin haastateltavien mielestä kehittää. Enimmäkseen haastatteluiden vastauksina oli nimenomaan suuntia, joihin toimintaa voisi kehittää, ei niinkään konkreettisia menetelmiä.

4 TULOSTEN ESITTELY

Tulokset olen saanut haastatteluiden sekä osallistuvan havainnoinnin perusteella. Suurimmaksi osaksi haastatteluista ja havainnoinnista saamani aineisto tukevat toinen toisiaan, enkä ole havainnut suuria eroja sen suhteen, mitä työryhmän jäsenet puhuvat ja mitä tekevät. Olen eritellyt tuloksia osallistuvan havainnoinnin ja haastatteluiden välillä ainoastaan niiltä osin, kun olen nähnyt sillä olevan tutkimustulosten kannalta jotain merkitystä.

4.1 SelväPeli-työryhmän toiminnan merkitys työryhmän jäsenille

Haastattelujen perusteella työryhmän jäsenet olivat suurimmaksi osaksi todella tyytyväisiä heidän toimintaansa ja heiltä löytyi kiinnostusta, halua ja innostusta tarttua tähän kehittämistehtävään. Jokainen oli valmis panostamaan ja antamaan aikaansa kehittämistyön eteen.

Muutama jäsen mainitsi haastattelussaan miettineensä myös työryhmän lakkauttamisen mahdollisuutta. Toiminnan lakkauttamisen tai oman osallistumisensa lopettamiselle ilmeni monia syitä. Osa jäsenistä koki SelväPeli-työryhmän toiminnan turhauttavaksi, koska jo niin monet muut tahot Inarissa tekevät samankaltaista työtä omalta osaltaan. Osalle jäsenistä lopettaminen oli mielessä oman ajanpuutteensa vuoksi. Osa jäsenistä pohti paljon sitä, että mitä merkitystä tällä työryhmällä on ja miksi toimintaa pitäisi jatkaa. Jokaisella oli silti ainakin jonkin verran enemmän kiinnostusta jatkaa toimintaa, kuin lakkauttaa työryhmä kokonaan.

Työryhmän jäsenet kokivat itse tekevänsä tärkeää työtä, mutta välillä heistä tuntui, että he eivät saaneet työstään ansaitsemaansa arvostusta. Haastattelujen vastausten perusteella arvostuksen puute ilmeni mm. siinä, että heidän mielestään työryhmää ei tunnettu riittävästi, vaan se liitettiin automaattisesti Inarin kunnan nuorisotyön toimintaan.

Arvostuksen puutteen näkisin havainnoinin perusteella heijastuvan myös siinä, kuinka vaikeaa työryhmän jäsenten mielestä oli saada lasten ja nuorten vanhempia mukaan toimintaan. Vanhempien osuus toiminnassa oli työryhmän jäsenten mukaan kokoajan vähenemään päin. Vanhempien kiinnostuksen puute näkyi myös vanhempainiltojen vähäisessä osallistujien määrässä. Työryhmän jäsenten keskusteluista kävi ilmi ajatus, että mikäli vanhemmat eivät arvosta työryhmän toimintaa, niin kuka sitten.

Nykyisten toimintojen suhteen työryhmän jäsenet olivat pääosin tyytyväisiä. Haastattelujen mukaan suurin osa jäsenistä oli sitä mieltä, että toimintoja oli sillä hetkellä käytössä heidän mielestään riittävästi. Samassa yhteydessä yli puolet vastaajista maintsivat toivovansa, että tekemäni työ toisi tullessaan kehitystä vanhoille ja hyviksi havaituille menetelmille sekä antaisi ideoita uudenlaisiin toimintatapoihin.

Muutama haastateltava otti esille työryhmän käytöstä poistettuja toimintoja, joita he haluaisivat ottaa takaisin käyttöön. Heidän mukaansa nämä toiminnot olivat jäänet pois käytöstä ikään kuin huomaamatta, koska uusia toimintoja oli tullut tilalle. Takaisin otettavia käytäntöjä täytyisi heidän mielestään kuitenkin päivittää ja soveltaa uudelleen nykyisen kohderyhmän mukaisiksi.

4.2 SelväPeli-työryhmän toimijoiden roolit

SelväPeli-työryhmän toimijoilla oli selvästi monenlaisia rooleja. Työryhmän jäsenet olivat monipuolisia, vahvatahtoisia sekä asialleen omistautuneita. Haastatteluista ilmeni, että jokaisella oli omasta mielestään oma roolinsa työryhmänjäsenenä. Osalla työryhmän jäsenistä oli sekä virallinen, että epävirallinen rooli, jonka he haastatteluissaan mainitsivat.

Virallisina rooleina haastateltavat mainitsivat puheenjohtajuuden ja sihteerinä olemisen sekä työryhmän jäsenyyden. Epävirallisina rooleina haastateltavat mainitsivat mm. mahdollistajan, organisoijan, sillanrakentajan sekä tapahtumiin ja kokouksiin osallistujan.

Mahdollistajalla haastateltava tarkoitti, että hän mahdollistaa nuorten osallistumisen erilaisiin tapahtumiin, sekä auttaa nuorta esimerkiksi löytämään oman harrastuksensa. Sillanrakentaja mainitsi hänellä olevan suhteita eri toimijoihin ja organisaatioihin, joten yhteistyön rakentaminen näiden toimijoiden ja tahojen kanssa helpottuu sikäli, että toimihenkilöt ovat ennalta tuttuja toisilleen. Organisoijaksi itsensä mieltänyt kertoi hänellä olevan kykyä järjestää tapahtumia ja järjeistää toimintoja aina kulloisenkin tarpeen mukaan.

Tapahtumiin ja kokouksiin osallistujia oli useita. Tapahtumiin osallistujilla oli tapahtumissa yleensä aina jokin tehtäväalue hoidettavanaan. Kokouksiin osallistujista suurin osa kertoi osallistuneensa melkein kaikkiin kokouksiin aktiivisesti, mutta eivät olleet aina tapahtumissa mukana.

Suurimmaksi osaksi työryhmän jäsenet kokivat oman roolinsa tärkeäksi ja itsensä tarpeelliseksi työryhmälle. Alle puolet työryhmän jäsenistä miettivät omaa tärkeyttään ja kyseenalaistivat oman osallisuutensa työryhmän toimijana. Haastattelujen ja havaintojeni perusteella oman roolinsa tärkeäksi kokeneet jäsenet olivat aktiivisempia osallistumaan tapahtumiin kuin ne, jotka kyseenalaistivat oman tärkeytensä.

Kyseenalaistajat kokivat itse olevansa kuitenkin tärkeitä työryhmälle, koska he toivat omat näkemyksensä omalta osaltaan esille kokouksissa. Enemmänkin kyseenalaistaminen liittyi heidän omiin ajatuksiin siitä, kuinka aktiivisemmat jäsenet mahdollisesti kokevat heidän tarpeellisuuden työryhmässä. Näiden ajatusten taustalla vaikutti olevan oma riittämättömyyden tunne aktiivisempiin jäseniin verrattuna.

Vain yhdessä haastattelussa jäsen mietti omaa tarpeellisuuttaan työryhmän jäsenenä oman työnkuvan kannalta kyseenalaistaen. Hän edusti tahoja, joka ei suoranaisesti kuulu kohderyhmään, vaan pitää sisällään enemmän nuoria aikuisia. Hän kertoi miettineensä, että hänen tahollaan voisi olla annettavaa sekä työryhmälle, että kohderyhmälle, mutta toisaalta hänen tahonsa edustajat miettivät, että mitä hyötyä he siitä saavat ja mitä annettavaa SelväPeli-työryhmällä voisi olla heille vastineeksi.

4.3 SelväPeli-työryhmän tulevaisuuden kehittämistarpeet

Työryhmän roolien selkiyttämisen sekä niiden vahvistamisen tarve ei käynyt ilmi niinkään itse haastatteluosuudessa, vaan keskittyi enemmänkin havainnoinnin osuuteen. Toimijoiden rooleista puhuttiin paljon kokouksissa ja niiden ulkopuolella. Keskusteluissa kävi usein ilmi se, että yleensä tapahtumissa ja toiminnoissa oli aina samat jäsenet paikalla järjestämässä ja toteuttamassa. Osittain tämä selittyi sillä, että aktiivisemmin osallistuville toimijoille toiminta sisältyi suurelta osin heidän palkkatyöhönsä.

Osasyys tälle ilmiölle liittyi todennäköisesti työryhmän vapaaehtoisuuteen. Jäsenillä, joille työryhmän toiminta ei sisällynyt työnkuvaan, oli työryhmän lisäksi oma työ, perhe ja harrastukset, jotka vaativat oman aikansa, jolloin vapaaehtoistoiminta jäi vähemmälle.

Havainnoidessani työryhmän toimintaa kiinnitin huomiota myös siihen, että ne, jotka eivät osallistuneet niinkään tapahtumiin, vaan enemmänkin kokouksiin ja kehittämispäiviin, tekivät silti omalta osaltaan arvokasta työtä. He olivat kaikki jollain tavalla tekemisissä nuorten kanssa ja toivat ajatuksiaan esille omien havaintojensa ja nuorilta kerättyjen mielipiteiden perusteella.

Melkein jokaisessa haastattelussa kävi ilmi, että SelväPeli-työryhmän jäsenet kaipasivat enemmän näkyvyyttä omalle toiminnalleen. Heidän toiveenaan oli näkyä selkeästi omana työryhmänä, eikä vain osana kunnan nuorisotyötä. Työryhmän jäsenet halusivat tuoda itsensä näkyvämmiksi myös lasten ja nuorten vanhemmille.

Työryhmän toiveissa oli myös lisätä yhteistyötä Inarin kunnan Nuorisovaltuuston kanssa. Työryhmän jäsenten mielestä olisi ollut hyvä, saada enemmän nuorten ääntä kuuluville. Tähän asiaan työryhmän jäsenet toivoivat saavansa ideoita ja erilaisia menetelmiä, joilla tätä voitaisiin toteuttaa.

Haastatteluista nousi esille myös idea työntekijästä, joka palkattaisiin SelväPeli-työryhmälle. Työntekijän pääasiallisena tehtävänä olisi koordinoida työryhmän toimintaa. Koordinoinnin lisäksi työntekijä voisi ottaa vastuun myös työryhmän paperitöistä, kuten esimerkiksi toimintasuunnitelmien ja -raporttien sekä

kokouspöytäkirjojen laatimisesta. Tällöin työryhmän muille toimijoille jäisi ideointi ja käytännön toiminta. Vastuu tekemisestä olisi edelleen työryhmällä, mutta heillä olisi käytävissään henkilö, joka koordinoimalla voisi selkeyttää paljon työryhmän toimintaa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSIÄ JA KEHITYSIDEOITA

Seuraavissa johtopäätöksissä olen pyrkinyt tuomaan esille ajatukseni ja ideani SelväPeli-työryhmän toiminnan kehittämiseksi. Kaikki eivät ole tarkoitettu toteutettavaksi heti, vaan niitä voi tarkastella myös myöhemmin toimintaa kartoittaessa sekä niistä voi ottaa osioita kehityssuunnitelmaan. Osittain johtopäätökset ovat suuntaa antavia ideoita ja osittain konkreettisia toimintatapoja. Johtopäätösteni tarkoitus ei ole arvostella työryhmän tämänhetkistä toimintaa.

5.1 Työryhmän näkyvyys

Havainnointini tuloksena voin todeta, että SelväPeli-työryhmä tekee todella tärkeää ja arvokasta työtä inarilaisten nuorten eteen. Tärkeää ja arvokasta on myös heidän näkyvyys ja tunnettavuus Inarissa. SelväPeli-työryhmä tekee paljon yhteistyötä Inarin kunnan nuorisotyön kanssa. Työryhmä haluaa erottua joukosta omana ryhmänään, jotta heidän toimintansa tulisi näkyvämmäksi ja konkretisoituisi paremmin nuorille sekä nuorten vanhemmille.

Selvitystä tehdessäni huomasin, että työryhmän jäsenet olivat jollain tasolla huolissaan vanhempien vähenevästä osallistumisesta ja kiinnostuksesta, koska vanhemmat ovat olleet tähänasti merkittävä osa työryhmän toimintaa. Vanhemmat ovat olleet mukana järjestämässä ja toteuttamassa tapahtumia. Vanhempia oli vuosina 2013-2014 edelleenkin mukana toiminnassa, mutta vähenevässä määrin. Ei kuitenkaan pidä unohtaa vanhempien panosta, vaan yrittää jollain keinoin saada

heitä lisää mukaan toimintaan. Seuraavilla esimerkeillä annan työryhmälle ideoita näkyvyyden parantamiseksi ja vanhempien kiinnostuksen herättämiseksi.

Markkinoinnissa voi panostaa siihen, että työryhmä näkyy selkeänä ryhmänä ja että työryhmien jäsenet koostuvat osittain vapaaehtoisista. SelväPeli-työryhmän ylläpito ei automaattisesti kuulu kaikkien jäsenten työnkuvaan, mutta he ovat saaneet ottaa sen mukaan työhönsä ja käyttää siihen työaikaan mikäli ovat halunneet. Täytyy muistaa myös, että osa työryhmän jäsenistä toimii täysin vapaaehtoisina, eivätkä käytä työaikaansa toimintaan lainkaan.

Mikäli vapaaehtoisjäseniä halutaan enemmän näkyville, se edellyttää heidän osallistumista tapahtumiin entistä aktiivisemmin ja näkyvässä roolissa. He voivat toimia tapahtumissa esimerkiksi juontajina, kuuluttajina tai muuten näkyvässä roolissa. Ilmeistä näkyvyyttä voi korostaa myös käyttämällä SelväPeli- logolla varustettuja asusteita.

Keskustelin SelväPeli-työryhmän näkyvyydestä Inarin kunnan nuorisosihteerin, Seppo Kärkön kanssa ja hänen mukaansa SelväPeli-työryhmän toiminta näkyy Inarin kunnan nuorisotyössä ja voi vaikuttaa siltä, että se on osa nuorisotyön toimintaa. Kärkön mukaan kyse voi olla siitä, että yhdelle nuorisotyöntekijälle SelväPeli-työryhmän toiminta on osa hänen työnkuvaansa. Työntekijälle on osoitettu työmääräyksenä osallistua työryhmään ja ylläpitää työryhmän toimintaa. Osasyynä voi olla Kärkön mukaan myös se, että Inarin kunnan nuorisotyö ja Inarin Seurakunta ovat tällä hetkellä SelväPeli-toiminnan päätoimisia rahoittajia. Molemmilla tahoilla on varattuna tietyt määrärahat, jotka kohdennetaan SelväPeli-työryhmän toiminnalle. Nämä tekijät osittain selittävät myös sen, että Inarin kunnan ja Inarin SRK:n nuorisotyöntekijät saavat käyttää SelväPeli-työryhmän toimintaan omaa työaikaansa. Kärkkö mainitsi keskustelun yhteydessä myös sen, että vuosina 2000-2008 SelväPeli-työryhmän toimintaa on kehitetty opetusministeriöltä saatujen ennaltaehkäisevien huume- ja päihdetyörahojen avulla. Edellä mainittujen vuosien aikana kaikki hankkeet on aina pyöritetty Inarin kunnan nuorisotyön kautta. (Kärkkö 2015)

Työryhmän näkyvyyteen voi vaikuttaa myös sosiaalisen median avulla. Perustamalla esimerkiksi SelväPeli-työryhmälle facebook-sivuston tai -ryhmän, saadaan

näkyvyyttä sekä aikuisten että yläkouluikäisten nuorten suuntaan. Facebookin ikäraja on 13 vuotta ja tästä syystä tällä ei ole tarkoitus tavoittaa alakoululaisia, vaan enemmänkin heidän vanhempiaan.

Sivuilla voi julkaista tulevia tapahtumia ja aiheeseen liittyviä linkkejä ja kirjoituksia. Sivuston asetuksissa saa määriteltä, ettei kukaan pääse julkaisemaan sivustolla mitään ennen ylläpitäjän tarkistusta, joten sivuston käyttö ei edellytä kokopäiväistä tarkkailua. Sivuston ylläpitäjien kannattaa ehdottomasti käyttää tätä asetusta, koska näin varmistetaan, ettei sivusto täyty esimerkiksi asiattomista kirjoituksista. Sivustolla saa olla useampia ylläpitäjiä, joten jokaisella työryhmän jäsenellä on mahdollisuus osallistua sivuston ylläpitoon.

5.2 Toimijoiden roolit

Toimijoiden rooleissa olen ottanut huomioon tässä selvityksessä sekä virallisia, että epävirallisia rooleja. Virallisia rooleja ovat kokouksiin liitetyt roolit; puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja varsinaiset jäsenet. Epävirallisia rooleja ovat erilaiset itsekoetut roolit; sillanrakentaja, mahdollistaja, organisoija jne. Nämä kaikki ovat tärkeitä rooleja niin toiminnan, kohderyhmän kuin jäsentenkin kannalta katsottuna. (Isoherranen 2008, 95, 155-117.)

SelväPeli-työryhmän toimijoiden virallisiin rooleihin voi kiinnittää enemmän huomiota ja jakaa vastuut tasaisesti. Tällä hetkellä paperitöiden vastuu näyttäisi olevan enimmäkseen puheenjohtajalla ja sihteerillä. He tekevät kaikki kokouksiin ja toimintaan liittyvät paperityöt, kuten kokouspöytäkirjojen puhtaaksikirjoittamisen sekä seuraavan kokouksen asialistan. Nämä ovat yleensäkin sihteerille ja puheenjohtajalle tarkoitettuja tehtäviä, joten niiltä osin ei ole tarvetta muutoksille.

Lähinnä vastuunjaon täytyy tapahtua kaikissa käytännön toiminnoissa ja järjestelyissä. Puheenjohtajan on hyvä osata jakaa vastuuta ja delegoida tehtäviä kaikille tasapuolisesti. Raportteja ja suunnitelmia laadittaessa on hyvä ottaa huomioon monialaisen työryhmän erilaisia vahvuuksia esimerkiksi siten, että laadinta osoitetaan henkilöille, jotka ovat parhaiten selvillä kyseessä olevasta aiheesta.

Tärkeintä toiminnalle on selkeä työnjako, jotta vastualueet ovat selvillä ja näin asioiden etenemistä on helpompi tarkkailla.

Rooleihin liitän myös ajatuksen palkatusta työntekijästä, joka toimisi SelväPeli-työryhmän koordinoijana. Koordinoija voisi toimia myös työryhmän puheenjohtajana, mikäli työryhmä katsoo, sen aiheelliseksi. Mitä mainioin idea olisi palkata yksi ihminen tätä tehtävää varten vaikka puoliaikaisena työntekijänä. Ongelmanahan tälle idealle on tietysti palkkaus. Yksi haastateltavista sanoi, että hänen edustamansa taho on valmis osallistumaan kyseisen työntekijän palkkaamiseen. Lisäksi hän ehdotti, että Inarin kunnalta ja kunnassa nuorten kanssa toimivilta eri tahoilta voisi pyytää tukea kyseisen henkilön palkkaamiseen. Tätä ideaa kannattaa pohtia ja tutkia sen mahdollisuutta.

Toimijoiden epäviralliset roolit koostuvat lähtökohtaisesti heidän omista persoonistaan ja toimintatavoistaan. Jokaisen työryhmän jäsenen on hyvä listata paperille omat vahvuudet ja heikkoudet työryhmässä, jotta oman roolin merkitys vahvistuu. Kun asiat kirjoitetaan paperille, ne tulevat näkyvimiksi ja niitä voi sitä myöten konkreettisemmin tarkastella ja pohtia. Vahvuuksien ja heikkouksien listaamisen jälkeen työryhmä voi käydä keskustelua, kuinka vahvuuksia hyödynnetään ja heikkouksia mahdollisesti vahvistetaan.

Vahvuuksia hyödyntämällä ja heikkouksia vahvistamalla voidaan saada aikaan taas entistä eheämpi ja innokkaampi joukko toimijoita. Tässä tehtävässä kehotan korostamaan vahvuuksia ja niiden vaikutuksia työryhmään käymällä ne lopuksi vielä kertaalleen läpi. Näin tehtäviin osallistuneille jää tehtävästä positiivinen mielikuva ja asenne.

Vahvuuksien ja heikkouksien lisäksi jokainen voi listata oman tekemisensä työryhmässä ja oman vaikutuksensa työryhmälle työryhmän jäsenenä. Uskon, että jokaisella työryhmän jäsenellä on jokin tehtävä tai ainakin oma arvo ja tarkoitus olla mukana työryhmän toiminnassa. Nämäkin on hyvä kirjoittaa paperille, jotta ne saadaan esille sekä itselle, että muille työryhmän jäsenille. Paperit voi myös laittaa kiertämään ja jokainen jäsen voi lisätä jonkin asian jokaisen jäsenen listaan.

Uskon, että sieltä nousee esille päivänselviä ajatuksia ja tehtäviä, mutta myös sellaisia asioita, joita ei yleensä sen syvällisemmin ajatella. Näistä listatuista asioista

kannattaa myös käydä keskustelua koko työryhmän kesken. Keskustelun tuloksena voi syntyä myös uusia ideoita ja toimintamalleja. Tässä tehtävässä on hyvä olla positiivinen ja vastaanottavainen asenne, sillä tarkoitus ei ole vertailla tekemisiä ja tarkoituksia, vaan nähdä oman työn arvo ja tarkoitus.

Kahden edellämämainitun tehtävän tarkoituksena on, että työryhmän jäsenet hahmottavat entistä paremmin oman roolinsa työryhmässä. Uskon, että jäsenten omien roolien hahmottuminen edistää työryhmän toimintaa positiivisesti. Oman roolin selkiytyminen yhdistettynä omiin voimavaroihin ja vahvuuksiin, vaikuttaa positiivisesti myös asenteisiin ja sitoutumiseen työryhmän toimijana.

Edellämämainittujen tehtävien tuloksia on hyvä peilata työryhmän toimintaan ja tavoitteisiin. Ryhmän toiminnan ja toimivuuden kannalta on tärkeää, että ryhmän jäsenillä on yhteinen tavoite ja halu työskennellä yhteistyössä keskenään. Ryhmän toimivuuteen vaikuttaa merkittävästi yhteinen näkemys sen toiminnasta ja tarkoituksesta. Ryhmälle on tärkeää, että jäsenet ovat tietoisia siitä, kuinka ryhmä toimii saavuttaakseen tavoitteensa ja mitä asioita ryhmä toiminnallaan edistää. (Mulari 2013, 6).

Tilanne tutkimukseni aikanakin oli hyvä, mutta nämä roolien ja työryhmän toiminnan kannalta tärkeät asiat kannattaa käydä kokouksissa tarkkaan yhdessä lävitse. Pidän tätä tärkeänä siitäkkin syystä, että SelväPeli-työryhmän jäsenet vaihtuvat ajoittain, joskaan ei tietysin väliajoin. Yleensä syynä jäsenten vaihtuvuudelle on esimerkiksi jäsenen oman työnkuvan vaihtuminen, tai jonkin edustajatahon työntekijän vaihtuminen.

On siis suotavaa, että edellämämainituista tehtävistä tulisi SelväPeli-työryhmälle käytäntö siltä osin, että aina kun toimintaan tulee mukaan uusia jäseniä tai vanhoja jää pois, nämä tehtävät tehdään uudelleen. Uudet jäsenet tuovat tullessaan uudenlaisia epävirallisia rooleja, uusia ideoita ja omia vahvuuksiaan. Pois jäävät jäsenet vievät kullekin ominaisia asioita mennessään.

5.3 Yhteistyötä nuorten kanssa

SelväPeli-työryhmän toiveena on myös lisätä yhteistyötä Inarin Nuorisovaltuuston kanssa. Yksi keino olisi, että SelväPeli-työryhmä osallistuu Nuva:n kokouksiin ja sitä on kautta yhteydessä heihin. Tarkoituksena ei tietenkään ole osallistua jokaiseen kokoukseen. Nuva:a voi pyytää ilmoittamaan SelväPeli-työryhmän puheenjohtajalle, milloin työryhmän olisi hyvä olla paikalla. Työryhmä voi myös mahdollisuuksiensa mukaan tukea Nuva:a heidän hankkeissaan. Tukeminen voi tapahtua esimerkiksi osallistumalla Nuva:n järjestämien tapahtumien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

On tärkeää aktivoida uudet kahden vuoden välein vaihtuvat Nuorisovaltuuston edustajat yhteistyöhön SelväPeli-työryhmän kanssa välittömästi Nuva:n uuden kauden alkaessa. Tulevaisuusverstaas (Suomen ympäristöopisto SYKLI, 2015.) on hyvä menetelmä tähän yhteyteen. Tulevaisuusverstaan järjestäminen ensimmäisen Nuva:n kokouksen yhteyteen on ajankohtaisesti ehkä paras vaihtoehto. Olettaen, että silloin Nuva:n edustajia on eniten paikalla.

Tulevaisuusverstaan järjestäminen vaatii aikaa varsinkin jos osallistujat ovat vieraita toisilleen. Tulevaisuusverstaas voisi näin ollen toimia myös tutustumisen kannalta merkittävänä tekijänä. Ennen varsinaisen Tulevaisuusverstaan pitämistä on hyvä vetää pari tutustumisleikkiä Nuva:n ja SelväPeli-työryhmän kesken. Tutustumisleikkien myötä on helpompaa ja vapaampaa keskustella, sekä yhteistyön voi aloittaa kevyesti. Tulevaisuusverstaan ohjeistus on liitteenä opinnäytetyössäni.

Tulevaisuusverstaan lisäksi SelväPeli-työryhmä ja Nuorisovaltuusto voi sopia esimerkiksi kerran vuodessa pidettävistä yhteiskokouksista. Ensimmäinen kokous on syytä pitää ensimmäisen puolen vuoden aikana Nuva:n uuden kauden alkamisesta, jotta Tulevaisuusverstaasta alkanut yhteistyö jatkuisi aktiivisena. Toinen kokous voisi olla esimerkiksi toisen vuoden alkupuolella.

Ensimmäisessä kokouksessa voi käydä läpi Tulevaisuusverstaan tuomia suunnitelmia ja ideoita sekä sopia, kuinka niitä voi alkaa toteuttaa käytännössä. Toisessa kokouksessa voi kartoittaa, kuinka yhteistyö on siihen asti sujunut ja kuinka ja mihin suuntaan sitä olisi mahdollisuus ja tarve kehittää. Kokouksia saa tuki pitää enemmänkin, mikäli yhteistyö sitä vaatii, mutta oletan, että maksimissaan kaksi

kokousta on riittävä määrä, koska käytännön toiminnan aikana tulee varmasti käytyä läpi ja sovittua paljon yhteistyöhön liittyviä asioita.

Suoran yhteyden muihin nuoriin saa luultavasti parhaiten kouluilla. Ajatus nousi mieleeni kun selvitystä tehdessäni kyselin satunnaisesti inarilaisilta nuorilta Selväpeli-työryhmästä. Kaikki eivät tieneet, mikä se on tai mitä se tekee. Suurin osa vastaajista oli osallistunut toimintoihin, joita SelväPeli-työryhmä järjestää, mutta eivät olleet kiinnittäneet huomiota järjestäjätahoon.

Satunnaisten keskustelujen perusteella saadun tiedon mukaan, yläkouluikäiset liittivät SelväPeli-työryhmän automaattisesti ”alakoululaisten jutuiksi”. Alakouluikäiset olivat vastausten perusteella tietoisempia SelväPeli-työryhmästä kuin yläkouluikäiset. Tästä syystä on hyvä jos SelväPeli-työryhmä kokoaa keskuudestaan tiimin, joka lähtee esittelemään työryhmää ja sen toimintaa nimenomaan yläkoululaisille.

Tähän yhteyteen on hyvä ottaa mukaan ajatus: ”nuorten ääni kuuluville”. Kouluilla vierailujen aikana voi pyytää nuorilta esimerkkejä, kuinka heidän ajatuksiaan voitaisiin heidän mielestään nostaa paremmin esille. Monelle nuorelle on vaikeaa saada omaa ääntään kuuluviin jopa oman luokan edessä, joten esimerkiksi palautetta ja mielipiteitä varten on hyvä antaa esimerkiksi sähköpostiosoite, jonne nuoret saavat vapaasti kirjoittaa ajatuksiaan. Sähköposti voisi osaltaan toimia myös kanavana nuorten kanssa käytäville keskusteluille. Joillekin nuorille on helpompi kirjoittaa kuin puhua, varsinkin vaikeista asioista.

6 ALUSTA LOPPUUN

Opinnäytetyön aihe oli minua kiinnostava, joten tekeminen oli erittäin mielenkiintoista. Työn kiinnostavuuteen vaikutti varmasti oma osallistumiseni SelväPeli-työryhmän toimintaan. Tutustuin työryhmään jo ensimmäisen työharjoitteluni aikana, jonka tein Inarin nuorisotyölle. Minua on aina kiinnostanut työyhteisöjen toimivuus ja työyhteisön jäsenten väliset suhteet.

Tämän työryhmän kokouksiin osallistumisen aikana huomioni kiinnittyi erityisesti jäsenten ajatuksiin työryhmän olemassaolon tarkoituksesta ja mahdollisesta jatkumosta. Aluksi vaikutti vahvasti siltä, että työryhmä oli osittain valmis jo luopumaan koko toiminnasta.

Havaitsin kuitenkin, että jokainen jäsen mietti keinoja jatkaa ja jaksaa työryhmässä, joten näin tilanteessa toivoa ja halusin mahdollisuuksieni mukaan auttaa työryhmää eteenpäin. Otin tämän puheeksi ensin silloisen työharjoittelunohjaajani kanssa. Keskustelun aikana päätimme, että otamme asian puheeksi kunnolla seuraavassa kokouksessa ja yritämme aloittaa toiminnan kehittämistyön. Seuraavan kokouksen aikana sovimme, että tästä tulee minun projektiopinnot ja mahdollisesti jatkan siitä opinnäytetyöllä. Tämä toteutui.

Olen monipuolisesti tyytyväinen työhöni ja minulla on tunne, että jo projektini on vaikuttanut työryhmään positiivisesti. Toivon ja uskon, että tämä opinnäytetyöni osaltaan edistää SelväPeli-työryhmän positiivista asennetta sekä sen jäsenten sitoutumista toimintaan. Selvitystä tehdessäni huomasin, että työryhmällä on enemmän halukkuutta jatkaa ja kehittää toimintaa kuin lakkauttaa se kokonaan. Koin, että tekemäni kehittämistyö tuotti edetessään lisää intoa työryhmän toimijoille, joka taas tuotti minulle lisää intoa jatkaa selvityksen tekemistä ja kehittämistyötä.

Menetelmävalintani ovat opinnäytetyöni kannalta osoittautuneet hyviksi vaihtoehtoiksi. Osallistuva havainnointi oli tiedonkeruumenetelmänä aikaa vievä, mutta selvityksen ja sen tulosten kannalta antoisa valinta. Uskon, että tällä menetelmällä sain myös hyvää kokemusta tulevaa työelämäni ajatellen. Mahdollisesti tulevassa työssäni tulen työskentelemään jonkinlaisessa tiimissä tai ainakin yhteistyössä eri tahojen kanssa, joten olen nyt yhtä kokemusta rikkaampi tällä saralla.

Opinnäytetyön tekemisen aikana minulle selvisi, ettei tällaisen selvityksen tekeminen ole ihan helppoa. Selvityksen tekeminen haastattelemalla ja havainnoimalla on sikäli haastellista, että tulosten tulkinnan vara jää tutkijalle itselleen. En kokenut tätä tulkinnan vaihetta kuitenkaan vaikeaksi, koska omat ajatukseni sain tuoda esiin johtopäätöksissä.

Omien ajatusten ja kehittämisideoiden esille tuonti omassa kappaleessaan eli johtopäätöksissä helpotti tuotosten esittelyä, jotka koostuvat ainoastaan haastatteluiden tuloksista, eivätkä pidä sisällään omia ajatuksiani toimintaan liittyen.

Olen osoittanut oman ammatillisen osaamiseni yhteisöpedagogina opinnäytetyön kannalta siten, että olen osannut käyttää oppimiani menetelmiä johdonmukaisesti työni edetessä. Olen käyttänyt selvityksen tekemiseen havainoinnin osalta paljon aikaa ja uskaltanut tuoda esille näkemykseni ja havaintojeni tulokset.

Työni ei ole ollut missään vaiheessa varsinaisesti ongelmalähtöistä, vaan enemmänkin kokoajan uutta luova ja uusia keinoja etsivä. Työni on myös ”vanhoja ja hyviä” toimintatapoja kunnioittava siltä osin, että en ole missään vaiheessa kehoittanut lopettamaan jo käytössä olleita toimintoja, vaan ennemminkin olen pyrkinyt antamaan suuntia ja ideoita niiden kehittämiseen.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2011. Henkilöhaastattelut ja ryhmäkeskustelut aineistona. Teoksessa Alasuutari, Pertti. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Osuuskunta vastapaino, 151- 155.
- Finlex. Nuorisolaki 27.1.2006/72, Luku 3, 7a§. Viitattu 11.11.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>
- Finlex. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, Luku 3, 14§. Viitattu 11.11.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelu>
- Gretschel, Anu & Mulari, Timo 2013. Monialaisen ryhmän toiminta ryhdikkääksi. Teoksessa Gretschel Anu & Mulari, Timo. Ryhmistä verkostoksi ja verkoston toiminta laadukkaaksi. Monialaisten yhteistyöverkostojen kehittämishankkeen loppujulkaisu. Viitattu 29.5.2015. <http://primapaper.fi/allianssi/muita-julkaisuja/myk/primapaper> , 6.
- Hänninen, Hanna 2013. Ehkäisevää työtä vanhemmuutta tukemalla. Teoksessa Tapio, Mari & Kuula, Tarja (toim.). Selkenevää, myötätuulta – ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö nuorisosalalla. Helsinki: Nykypaino, 184-185.
- Isoherranen, Kaarina 2008. Moniammatillisen yhteistyön määrittelyä. Roolit ryhmässä. Epävirallisia rooleja. Teoksessa Isoherranen, Kaarina & Rekola, Leena & Nurminen, Raija. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 33, 95, 115-117.
- Kananen Jorma 2014. Laadullisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmät. Teemahaastattelu. Teoksessa Kananen, Jorma. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Suomen Yliopistopaino Oy: Juvenes Print, 66, 71-85.
- Körkkö, Seppo 2015. Keskustelu työryhmän näkyvyydestä 2.6.2015. Inari: Inarin nuorisotyö.
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikka yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Teoksessa Mäkinen, Olli. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 172-174.
- Pylkkänen Sanna 2011. Nuorisoerityinen ehkäisevä päihdetyö – askel 2010-luvun päihdekasvatukseen. Teoksessa Lundbom, Pia & Herranen Jatta (toim.). Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Jyväskylä: Bookwell Oy, 59-70.
- Suomen ympäristöopisto SYKLI:n kotisivut. Tulevaisuusverstaan ohjeistus. Viitattu 3.11.2015. <http://draivi.sykli.fi/sivu/132>

LIITTEET

Tulevaisuusverstaan ohjeistus

LIITE 1

Tulevaisuusverstas

Taustaa

Tulevaisuusverstas on yksi tulevaisuustutkimuksen menetelmä, joka soveltuu hyvin tulevaisuusajattelun opettamiseen. Käytännössä tulevaisuusverstas-menetelmää käytetään siten, että otetaan jokin teema, jonka kautta pohditaan mahdollisia tulevaisuusvisioita ja käytännön polkuja näiden visioiden toteutumiseksi. Tulevaisuusverstas nimensä mukaisesti korostaa yhteistä tekemistä ja toimintaa – tulevaisuuden pohdintaa ryhmissä – eli se on hyvin osallistava ja vuorovaikutteinen menetelmä.

Tulevaisuusverstaan vaiheet (Hassinen 2008):

1. Valmistelu

- Osallistujien ohjeistaminen tulevaisuusverstaan ideaan, sääntöihin ja työvaiheisiin.
- Jaetaan osallistujat ryhmiin (ideaalinen ryhmän koko 4-6 henkeä).

2. Ongelmavaihe

- Valitaan jokin laaja teema tai ongelma, jota kukin ryhmä ryhtyy käsittelemään. Kukin ryhmä voi käsitellä myös eri teemaa.
- Ryhmissä kukin osallistuja kertoo vuorollaan omia ajatuksiaan teemasta. Muut eivät kommentoi esityksiä, vaan ne kirjataan ylös sellaisenaan. Esityksistä ei keskustella.
- Ryhmien työskentelyssä pyritään löytämään teemaan liittyviä ongelmia. Tarkoitus on löytää monipuolisesti erilaisia teemaan liittyviä ongelmia, joita myöhemmässä vaiheessa ryhdytään ratkaisemaan.
- Ryhmätyöskentelyn jälkeen fasilitaattori eli ohjaaja lukee kaikki syntyneet ongelmat ääneen kaikille osallistujille. Ideat voidaan kirjoittaa esimerkiksi fläpille.

3. Äänestysvaihe

- Kullakin osallistujalla on 3 ääntä. Jokainen osallistuja antaa äänensä ongelmille, kuitenkin enintään 1 ääni per idea. Antamalla äänen jollekin ongelmalle osallistuja ilmoittaa, että hänen mielestään ongelma on tärkeä ja sitä tulee purkaa auki syvällisemmin.
- Lasketaan äänet ja otetaan ongelmista syvempään käsittelyyn 4-5 eniten ääniä saanutta ongelmaa.

4. Ideointivaihe – ratkaisujen etsiminen ongelmiin

- Palataan takaisin ryhmiin. Jokainen ryhmä valitsee jonkin em. parhaiten ääniä saaneen ongelman käsiteltäväkseen.
- Ryhmä pyrkii löytämään ongelmaan uusia ratkaisuja ja vastauksia. Työskentely on vapaata ryhmätyöskentelyä. Tavoitteena on löytää uusia, käyttökelpoisia toimenpiteitä.

5. Purkamisvaihe ja toimintasuunnitelman laatiminen

- Kukin ryhmä esittää omat ajatuksensa ja ratkaisuehdotuksensa.
- Tarvittaessa voidaan laatia toimintasuunnitelma ratkaisuehdotusten pohjalta.